

УДК 32.019..5:378

Лужкова О.О., аспірант© (E-mail: Ksusha_tso@ukr.net)
Херсонський національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ІДЕАЛУ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ОСНОВНА ЗАСАДА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлюються проблеми формування морально-естетичного ідеалу студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах педагогічного процесу, обґрунтовано методологічні передумови процесу морально-естетичного розвитку особистості, які полягають у необхідності формування у студентів вищих технічних навчальних закладів морально-естетичного ідеалу.

Ключові слова: вища школа, формування морально-естетичного ідеалу, вищі технічні навчальні заклади, дисципліни гуманітарного циклу.

Вступ. Аналіз сучасної ситуації стрімкого еволюційного розвитку суспільства ставить перед педагогічною громадою завдання здійснення якісних змін щодо формування кожної особистості як важливої складової цивілізаційного процесу. Впродовж тривалого часу проблеми духовності людини, її культури знаходяться в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Сьогодні проблема кількісного і якісного співвідношення особистісних, професійних і духовних якостей особистості набуває нового звучання. Досягнути цього можна насамперед шляхом формування морально-естетичного ідеалу студентів вищих навчальних закладів під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу у вищій школі.

Матеріал і методи. Цінності як певну значущість явищ, процесів, фактів для конкретного індивіда, групи людей, суспільства можна розглядати як з позицій загальнолюдських відносин, так і в конкретних умовах, галузях, зокрема в тій або іншій науці.

Саме тому в сучасних умовах істотно актуалізується ще одне завдання навчального процесу – навчити людину використовувати отримані знання в своїй практичній діяльності – професійній, суспільній, політичній, побутовій і тому подібне [1, с.13].

Варто підкреслити, що проблема ідеалу була предметом уваги багатьох вчених: її розробляли Платон, Арістотель, широкий аналіз ідеалу міститься в працях Канта, Шіллера, Шеллінга, Гегеля, російських революціонерів-демократів, класиків марксизму-ленінізму тощо.

У філософській літературі проблеми морально-естетичного виховання і його ролі в розвитку особистості знайшли чільне місце у працях М.Бахтіна, Ю.Борева, О.Бурова, А.Зися, І.Зязюна, В.Іванова, О.Лосєва, Ю.Лотмана, М.Мамардашвілі, Л.Столовича, П.Флоренського та ін., у тому числі

українських філософів О.Воєводіна, Г.Квасова, А.Комарової, С.Кримського, Л.Левчук, В.Лобаса, В.Мазепи, В.Михальова, О.Семашка, Р.Шульги та ін.

Психологічні аспекти морально-естетичного виховання студентської молоді відображені в роботах В.Андрєєва, І.Бєха, П.Блонського, М.Боришевського, Л.Виготського, О.Леонтєєва, С.Максименка, Б.Тєплова, Ж.Юзвак, П.Якобсона та ін. Проблеми теоретичних основ морально-естетичного виховання розроблялися педагогами-класиками (Я.Коменський, А.Макаренко, Й.Пєсталоцці, Г.Сковорода, В.Сухомлинський, К.Ушинський) і сучасними вченими (В.Бутенко, І.Зязюн, Є.Квятковський, Л.Масол, Б.Неменський, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, Г.Шевченко та ін.).

Глибоко досліджені загальні питання організації естетичного виховання студентів при вивченні всіх предметів і, у першу чергу, гуманітарного й художнього циклів (В.Бутенко, Є.Крупник, Л.Масол, В.Мирецька, Н.Миропольська, О.Торшилова, Б.Юсов).

Результати дослідження. Національна доктрина розвитку освіти, Концепція педагогічної освіти, Закон України “Про вищу освіту”, Концепція національного виховання, а також концепції естетичного виховання орієнтують вищу педагогічну школу на здійснення комплексу заходів щодо прилучення студентської молоді до художньо-естетичної культури, до різних видів мистецтва, до слова як засобу духовного самовираження індивіда, до розвитку здібностей творчого засвоєння соціокультурного досвіду суспільства.

У сучасній психолого-педагогічній науці система загальнопрофесійних знань фахівця розглядається з урахуванням специфічних функцій конкретної професії, структури професійної діяльності. Для підготовки фахівців в даний час є загальновизнаним, що традиційне розуміння професійної освіти як засвоєння певної суми знань, заснованої на викладанні фіксованих предметів, є явно недостатнім. Основою освіти повинні стати не стільки навчальні предмети, скільки способи мислення і діяльності, світоглядні позиції, стійкі морально-естетичні ідеали, формування культури особистості. Все це ставить завдання про необхідність включення у вимоги до змісту і рівня підготовки у вищій школі питання формування морально-естетичної культури студентів, що включає розвиток ідейних переконань, світоглядних позицій, естетичних смаків, стійких моральних ідеалів і тому подібне. Саме тому в умовах глобалізації громадянська єдність, національне об'єднання, патріотичне виховання молоді не тільки не втрачає актуальність, а навпаки, – є дійсно стратегічним за своїм значенням завданням [1, с.23].

Серед багатьох проблем нашого суспільства, які трапляються в наш час, є проблема зростання та розвитку інтелектуального, духовного та фізичного компонентів людини та безпосередньо молоді. Неперервність освітнього та професійного вдосконалення особистості, звернення до загальнолюдських і національних цінностей, насамперед духовно-моральних.

У процесі життєтворчості, подолання кризових явищ зростає роль вищої школи, яка покликана допомогти дитині знайти зміст життя, створивши для цього повноцінні умови для її фізичного, інтелектуального, духовного розвитку

і саморозвитку. Тому людське життя під кутом зору суб'єктивних, активно творчих засад виступає як проблема творчого життя особистості, її духовного світу, світогляду, мети та сенсу життя.

Аналізуючи функції морально-естетичного виховання й естетичної культури в системі вищої освіти, можна виділити основні критерії морально-естетично розвинутої особистості. Це естетична свідомість, естетичні почуття та естетична діяльність, які у своїй взаємодії створюють всю систему загальних морально-естетичних якостей. Критеріальні оцінки морально-естетичного розвитку повинні всебічно охоплювати різноманітні прояви особистості стосовно до природи, суспільства, власності, праці, себе.

Формування морально-естетичного ідеалу студентів здійснюється через впровадження комплексу методів та прийомів виховання. Проте ідеал формується через групу методів прикладу з врахуванням специфіки наслідування цього прикладу поетапно: I – сприймання студентами конкретного прикладу і формування бажання студента наслідувати його; II – виникнення зв'язку між прикладом для наслідування і поведінкою вихованця; III – синтез наслідуваних і самостійних дій і вчинків.

Проектуючи зміст освіти і вимоги до рівня підготовки фахівців, необхідно знайти місце для формування морально-естетичного ідеалу студентів, стійких переконань, направлених на вирішення завдань самопізнання і самореалізації людини. Вищевикладене дозволяє обґрунтувати методологічні передумови процесу морально-естетичного розвитку особистості, які полягають у необхідності формування у студентів вищих технічних навчальних закладів морально-естетичного ідеалу. Це визначило головні завдання морально-естетичного розвитку особистості:

- опанування духовною культурою як сумою морально-естетичних знань і уявлень, без яких не може виникнути нахил, потяг, інтерес до відповідно значущих предметів і явищ;
- формування і розвиток, на основі отриманих знань, здібностей їх сприйняття, які забезпечили б людині можливість емоційно переживати і оцінювати значущі предмети і явища з точки зору моралі і краси;
- виховання, розвиток таких якостей, потреб і здібностей, які перетворюють особистість в активного творця морально-естетичних цінностей, дозволяють їй не лише насолоджуватися красою світу, але й активно служити їй.

В пошуках таких моральних та естетичних орієнтирів доцільно звернутись до дисциплін гуманітарного циклу вищих навчальних закладів, які акумулюють систему загальнолюдських цінностей та ідеалів і які можуть послужити змістом духовного розвитку, гуманізації особистості. Саме під естетичним впливом мистецтва найповніше прокидається і активізується моральний потенціал людини з її почуттями, знаннями, переконаннями, мотивами, нормами поведінки.

Невід'ємною рисою формування морально-естетичного ідеалу є усвідомлення, розуміння і прагнення студентів використовувати на власному

досвіді такі моральні чинники, які можна укласти в певний кодекс честі студента, а саме:

- високо нести честь і гідність молодого людини України;
- боротися за здоровий спосіб життя ;
- опановувати такі моральні категорії, як совість, честь, гідність, люб'язність, гуманність, толерантність;
- свідомо формувати свій характер на вироблення таких позитивних рис як працьовитість, сумлінність, наполегливість, ощадливість та викорінювати такі негативні риси як лінощі, грубощі у взаєминах, жорстокість, пасивність, марнотратство, скупість;
- шанувати надбання культурної спадщини українського народу;
- ставитися з повагою до старшого покоління;
- шанобливо ставитися до ветеранів Великої Вітчизняної війни та ветеранів праці;
- проявляти активну життєву позицію в навчальній, виховній діяльності та суспільному житті університету, громадських місцях.

Саме свідоме розуміння важливості застосування цих моральних категорій надасть молодому поколінню можливість вибудувати пріоритетні напрямки формування морально-естетичного ідеалу.

Висновки. Формування морально-естетичного ідеалу студентів вищих технічних навчальних закладів, що передбачає засвоєння вище названих чинників, набуття вміння самостійно обирати, інтегрувати та утворювати власні ідеали, є важливою умовою для навчально-виховної діяльності вищої школи.

Перспективи дальших пошуків у цьому напрямку наукових досліджень полягають у розробці педагогічних умов формування морально-естетичного ідеалу студентів вищих технічних навчальних закладів засобами дисциплін гуманітарного циклу.

Література

1. Кремень В.Г. Якісна освіта і нові вимоги часу / В.Г.Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України: у 5 томах. – Т.1. Теорія та історія педагогіки. – К.: «Педагогічна думка», 2007. – 360 с.

Summary

In the article the problems of forming of morally aesthetically beautiful ideal of students of higher technical educational establishments light up in the conditions of pedagogical process, it is pointed methodological pre-conditions of process of morally aesthetically beautiful development personalities which consist in the necessity of forming for the students of higher technical educational establishments of morally aesthetically beautiful ideal.